

VÄSTGÖTA BYGGEN

TIDSKRIFT FÖR HEMBYGDSARBETE, NATUR- OCH KULTURMINNESVÅRD.

Utkommer med 6 n:r årligen · Prenumerationspris: Helt år 4:—, lösnummer 75 öre.
Redaktör och utgivare: Gustaf Ewald · Postadress: Box 12, Alingsås · Tel. 372 · Postgirokonton: 294611.

N:r 2

Mars—April

1949

1. Gunnar Wennerberg. 2. Prästgården i Lidköping. 3. Läckö Kungsgård. 4. Gunnar Wennerbergs och hans makas gravar på Odensvi kyrkogård. 5. Wennerbergsstatyn i Uppsala. 6. Wennerbergsstatyn i Stockholm. 7. Wennerbergsbysten i Lidköping. 8. Wennerbergseken i Lidköping.

"GLUNTARNA". ETT HUNDRAÅRSMINNE.

År 1849 började "gluntsångerna" på att för första gången utgivas i tryck. Det sägs att Gunnar Wennerberg visserligen var glad över att dessa sånger blivit populära, men han var likväl tveksam om de skulle läggas fram för den stora allmänheten. "Vem ger Beronius och Ciaffi lov att publicera mina högst privata affectioner vid Eklundshov?" skrev han från Skara 1849. En del av gluntsångerna skrev Wennerberg redan under sina Uppsalaår men de flesta kommo till under lektorstiden i Skara.

Namnet "Glunten" uppkom därigenom, att i en av sångerna förekom ordet "glunten" (= pojken). Då duetterna föredrogos i "juvenalernas" kamratlag, var Wennerberg själv den ene och Otto Beronius den andre duettisten. Med åren alltmer religiös skall Gunnar Wennerberg enligt en del uppgifter på sin ålderdom ha fördömt sin ungdoms gluntar. Men det sägs också, att han aldrig glömde sina glada visor, dem han sjöng även på äldre dagar, då han var i stämning. Gunnar Wennerbergs dotterson

frih. Nils Taube har nyligen i en intervju påpekat att allt tal om hans morfaders ånger över sin "ungdomssynd" är falsk. Det har berättats att Wennerbergs moder på hans skrivbord funnit utkastet till "Magisterns monolog efter Gluntens avresa":

"Ack vad vårt liv är eländigt!
Finns någon fröjd på vår jordiska stråt,
Som ej börjar med ståt
Och så ändas med gråt?
Nämn en sällhet som varar beständigt!"

Sedan modern läst detta, skrev hon bredvid:
"Yngling, vad är det du säger!
Tro på din Gud, då blir lyckan konstant,
Sen arbeta galant
Och betala kontant,
Lycklig somnar du då på ditt läger."

Gunnar Wennerberg är i varje fall mest känd som "Gluntarnas skald". Många andra av hans mäktiga alster höra också till våra främsta dikter, såsom t. ex. "Hör oss Svea", "Stå stark, du ljustets riddarvakt", "O Gud, som styrer folkens öden" och studentsången m. fl. Davids psalmer, hela 55 n:r kör- och solosånger, äro religiösa skatter. Hans samlade skrifter omfattar fyra band.

Gunnar Wennerberg var som bekant född i Lidköping, där fadern var kyrkoherde. I prästgårdens trädgård står en ek, och på en minnesten invid läses: "Gunnar Wennerberg föddes i denna prästgård den 2 okt. 1817. Han planterade denna ek, årsbarn med honom själv." Eken planterades av Wennerberg vid 6 års ålder. Den 2 okt. 1927, 110-årsdagen av Gunnar Wennerbergs födelse, uppsattes på prästgårdsbyggnaden en minnestavla med inskriptionen: "Till hågkomsten av Gunnar Wennerberg, skalden, tondiktaren, som föddes här i detta hus den 2 okt. 1817 och här framlevde sin barndom, lät Gunnar-Wennerbergssällskapet på 110-årsdagen uppsätta denna minnestavla."

Efter att ha genomgått Skara gymnasium och avlagt högre examina i Uppsala blev Wennerberg 1846 docent under Atterbom och utnämndes tre år därefter till lektor i Skara. I början på 1860-talet blev han kallad till Stockholm som ledamot i en kommitté för Nationalmuseets ordnande och kom snart in i politiken. Under åren 1870—75 och 1888—91 var W. ecklesiastikminister. Han hade önskat att bli biskop i Skara efter biskop Butsch, men kom inte på förslag. Han blev i stället 1875 utnämnd till landshövding i Växjö.

Wennerberg var i så hög grad fästad vid sin födelsebygd, att som det sades, "bara han kom i närheten av Västergötland trängde sig alla barndomsminnen på honom, och han började bryta på västgötska, så fort han passerat Töreboda."

Efter prosten Wennerbergs död 1860 flyttade hans änka till dottern och svärsonen, greve Axel Rudenschöld, på Läckö kungsgård. Här vistades även Gunnar Wennerberg långa tider, och det var också här, han fick sluta sitt långa och verksamma liv. I augusti 1901 hölls på Läckö slott det sjätte nordiska studentmötet med kristligt program. Wennerberg bodde då

hos sin svåger, och ehuru sjuk mottog han en inbjudan att en dag som hedersgäst avlägga ett besök uppe i slottet, där mötesförhandlingarna pågingo. Några dagar senare uppvaktade studenterna nere vid kungsgården och sjöngo Ingemans "dejligen är jorden" utanför de öppna fönstren till rummet, där han nu låg på sin dödsbädd. Efter det sången tystnat lät W. genom sin svåger framföra sitt tack till studenterna i följande ord: "Säg dem, att det är sista gången de sjunga för mig, och att jag är glad, att studentsång är den sista musik, jag hör i detta livet." När studenterna efter ytterligare ett par sånger högtidligt och stilla avlägsnat sig, hälsade Wennerberg dem med tänt ljus, som upprepade gånger fördes över hans huvud. Detta var hans sista hälsning.

Endast ett par månader förut hade han till studenterna talat från Linneanus trappa i Uppsala. "Det var fordom sed", yttrade han, "att åt gammal förtjänt man restes en gravhög, dit han bars in med alla sina dyrbarheter. I unga haven samlat och tagit vara på mina dyrbarheter, och jag tackar eder därför. Högen står nu redo. Det återstår blott för den gamle att gå dit in. Jag är villig, om också ej färdig."

Den 24 augusti avled Wennerberg lugnt och stilla. Fem dagar senare fördes stoftet genom födelsestaden för att gravsättas på Odensvi kyrkogård i Östergötland, där hans maka året förut fått sin sista viloplats. En av makarnas döttrar, Astrid, är gift med baron Edvard Fleetwood på Odensviholm.

Gunnar Wennerbergs äldsta dotter, Signe Taube, har i företalet till hans biografi skildrat den stora sorgehögtiden i Lidköping med bl. a. följande ord: "Hela den lilla staden var ute, man ur huse. — Folk från hela Sveriges land hade kommit för att visa sin vördnad och sin saknad. Där var höga herrar med band och stjärnor, där var lärda män och konstnärer, och där var Uppsalastudenter med sorgflorbehängda fanor framför processionen. När kistan flyttades över till järnvägsvagnen, sänktes fanorna på ömse sidor, och för sista gången smekte deras fransar utefter den blågula flaggan på baren. När tåget satte sig i gång stämde studenterna upp: "Hör oss, Svea" — de voro så rörda, att de hade svårt att få fram tonerna, men de sjöngo: "aldrig, aldrig skola vi dig svika", under det kistan på den kransfyllda vagnen sakta avlägsnade sig, lät det som om de sände ett löfte efter den döde — — —."

Gunnar Wennerberg var sedan 1852 gift med Hedda Sofia Cronstedt. Hon övade ett mycket starkt religiöst inflytande i det Wennerbergska hemmet. Därom har dottern Signe Taube vittnat i "Brev och minnen", där hon om modern bl. a. säger, "att hon skulle deltaga i något högljutt prat, i uppsluppen lek eller vrande dans, det skulle för oss syntas lika omöjligt som att tänka oss den heliga Cecilia eller Madonnan upptagna med sådant."

En av T. Lundberg modellerad Wennerbergsstaty på Slottsbacken i Uppsala åstadkoms ge-

nom nationalinsamling 1912, en av Eldh modellerad staty kom till Minneapolis 1915 och året därpå uppsattes en avgjutning av samma staty på Djurgården i Stockholm. En av samme konstnär modellerad byst avtäcktes i Lidköping på Wennerbergs hundraårsdag. Hans marmorstaty av Börjeson finnes sedan 1897 i Nationalmuseum.

Gunnar Wennerbergs fader, kyrkoherden och prosten Gunnar Wennerberg, var född 1782 på gården Lärkebo i V. Tunhem. Sitt namn hade han tagit efter Väneren och berget bakom stugan på födelsegården. Efter studier i Lund blev W. 1807 kallad till docent i österländska språk, men som denna plats var oavlönad, sökte han samma år och fick befattningen som lärare vid Gustafsbergs barnhus vid Uddevalla. År 1815 blev han kyrkoherde i Lidköping.

Om huru Wennerberg erhöll sin kyrkoherdebefattning, har traditionen att berätta: En av

Wennerbergs bröder var en rik och ansedd köpman i Uddevalla, hos vilken Karl XIII med sin drottning Charlotta bodde under sin vistelse i staden 1814. Vid detta tillfälle kom Wennerberg en gång att gästa sin broder, varvid han fick äran spela schack med h. m:t drottningen. Det berättas att drottningen fann sådant behag i den unge ståtliga mannen och hans schackspel, att hon lovade honom ett regalt pastorat. Året därpå blev han utnämnd till kyrkoherde i Lidköping.

Lidköpingsborna kunde icke beklaga sig över sin nye kyrkoherde. Wennerberg, som några år därefter även blev kontraktsprost, var städse högt uppskattad och älskad av sina församlingsbor. Hans hustru, Sara Greta Klingstedt från Uddevalla, bidrog också mycket till att genom sitt älskvärda väsen giva det Wennerbergska hemmet en representativ prägel.

Gustaf Ewald.